פתרון ממ"ן 11

שאלה 1

טיוטה

הרעיון בשאלה זו הוא לכתוב שגרה שהיא גרסה של אלגוריתם החיפוש הבינארי (עמוד 17 במדריך הלמידה). במקום לערוך השוואה של ערכים, ולבדוק האם האיבר שאנו בודקים קטן מהערך המבוקש או גדול ממנו, נבדוק האם המקום שאנו בודקים במערך נמצא לפני ℓ או אחריו.

תשובה

בפתרון לשאלה זו נציג אלגוריתם רקורסיבי, שהוא גרסה של אלגוריתם חיפוש בינארי, המקבל כקלט בפתרון לשאלה זו נציג אלגוריתם לו כמתואר בשאלה, והמוצא את ℓ עבורו מובטח שקיים ערך $\ell \leq n$ כמתואר בשאלה, עבורו מובטח שקיים ערך

בכל שלב ברקורסיה, האלגוריתם מחזיק בשני מצביעים right ו left לשני מיקומים במערך. לכל אורך left=right הריצה מתקיים left=right והאלגוריתם עוצר כאשר left=right בכל שלב, אם left=right שהוא middle במיקום מחזיר את left אחרת, האלגוריתם בודק את הערך המופיע במערך במיקום left שהוא A[middle] < A[middle+1] משמאל וleft מימין. אם left אמצע התת־מערך המוגבל על ידי left משמאל וleft מימין. אחרת, האלגוריתם ממשיך את החיפוש בחציו של התת־מערך. אחרת, האלגוריתם ממשיך את החיפוש בחציו השמאלי. האלגוריתם מתואר באופן פורמלי בפסאודוקוד הבא.

recSummit(A, left, right)

- 1. **if** left = right
- 2. return left
- 3. $middle \leftarrow \left\lfloor \frac{left+right}{2} \right\rfloor$
- 4. if A[middle] < A[middle + 1]
- 5. **then return** recSummit(A, middle + 1, right)
- 6. **return** recSummit(A, left, middle)

 $\operatorname{summit}(A[1,\ldots,n])$

1. **return** $\operatorname{recSummit}(A, 1, n)$

 ^{1} הטענה המרכזית שאנחנו רוצים להוכיח על האלגוריתם היא הטענה הבאה

משפט 1 (נכונות האלגוריתם) בהנתו פערך $A[1,\ldots,n]$, אם קיים $1\leq \ell\leq n$ כך שלכל $1\leq j\leq n$ פתקיים . $\ell\leq j\leq n$ וגם לכל A[j]>A[j+1] פתקיים $\ell\leq j\leq n$ אז האלגוריתם פוצא את A[j]< A[j+1]

הטענה השנייה שנרצה להוכיח היא הטענה הבאה.

 $\Theta(\log n)$ משפט 2 (סיבוכיות האלגוריתם) זען הריצה של האלגוריתם בעקרה הגרוע ביותר הוא

נניח כי קיים ℓ כמתואר במשפט 1. תנאי העצירה של האלגוריתם הוא ℓ נרצה להראות כי נניח כי קיים כי ℓ בסיום הריצה מתקיים כי ℓ

לצורך כך, נסמן ב left, right את הערכים של המשתנים left, right בתחילת הקריאה הרקורסיבית הראמה. ונוכיח את הטענה הבאה i-

 $0.1 \leq left_i \leq \ell \leq right_i \leq n$ טענה 3 מתקיים כי ייס פרSummit טענה 3 לכל iר הרקורסיבית הרקורסיבית אור

i נוכיח הטענה באינדוקציה על

מתקיים כי $\operatorname{recSummit}$ מתקיים כי בקריאה הראשונה לאלגוריתם

.
$$1 = left_1 \le \ell \le right_1 = n$$

רפכ יפי הנחת. רוכפת ל יניח נוספת אינים פריאה ונניח כי מתבצעת אינים ונניח לפי הנחת. לפי הנחת יניח נכונות הטענה עבור $i \to i+1$ אילו מתקיים יובע האינדוקציה, אינדוקציה, $1 \le left_i \le \ell \le right_i \le left_i \le \ell$ אילו מתקצע אינים אינים ווספת ל יובע כי יובע כי וועל כן. רוכפת ל יובע לייבע אינים ווספת לייבע אינים ווכבע ווכבע אינים ווכבע ווכבע ווכבע אינים ווכבע ווכבע ווכבע ווכבע ווכבע

.
$$1 \le left_i \le middle = \left| \frac{left_i + right_i}{2} \right| \le right_i - 1 < right_i \le n$$

 $.middle + 1 \leq n$ בפרט נובע כי ,middle < n בפרט

$$A[middle] < A[middle + 1]$$
 מקרה 1: נניח כי

אז מההנחה על ℓ נובע כי $middle < \ell$, ועל כן

.
$$1 \le left_i \le left_{i+1} = middle + 1 \le \ell \le right_i = right_{i+1} \le n$$

פתרון מפ"ן 11

¹לפעמים טענה כזו נקראת באופן כללי "נכונות האלגוריתם". חשוב לשים לב שהביטוי "נכונות האלגוריתם" כוונתו שהאלגוריתם מחשב את הפונקציה שרצינו שיחשב. בכל מקרה בו מוכיחים נכונות, יש לפרט במדויק מה הטענה שאנחנו מעוניינים להוכיח. לא מספיק לכתוב "הוכחת נכונות".

²טענות כדוגמת טענה 3, הטוענות כי תכונה מסויימת מתקיימת בכל קריאה רקורסיבית או בכל שלב (איטרציה) בריצה נקראות שפורת לולאה. כטענה מתמטית אין שום דבר המייחד אותן, והוכחתן היא כהוכחת כל טענה מתמטית אחרת. המונח שמורת לולאה הוא מונח קונספטואלי בלבד, ואין צורך של ממש להזכיר אותו בהוכחה.

A[middle] > A[middle+1] מקרה 2: נניח כי

אז מההנחה על ℓ נובע כי $middle \geq \ell$, ועל כן

. $1 \le left_i = left_{i+1} \le \ell \le middle = right_{i+1} \le right_i \le n$

הטענה הבאה תסייע לנו לחסום את מספר הקריאות הרקורסיביות שמבצע האלגוריתם. יש לשים לב כי הטענה מתקיימת בין אם z מופיע במערך ובין אם לאו. בהוכחה של טענה זו איננו מניחים שz מופיע במערך.

i על נוכיח את הטענה באינדוקציה על

על כן $right_1=n$ ו $left_1=1$ מתקיים כי recSummit על כן יים הראשונה לאלגוריתם יים $right_1-left_1=1$ או $right_1-left_1\leq n=rac{n}{2^{1-1}}$

רפנ יניח נוספת. recSummit ניספת קריאה נוספת. ונניח כי מתבצעת עבור i, ונניח ליניח נוספת ליניח נוספת. ונניח מתקיים וונניח מתקיים וופרל $left_i=right_i$, איל מתתבצע קריאה וופרל וופע כי לא ליכן ווספת ליכן וופרל וופרל

.
$$left_i \leq middle = \left\lfloor \frac{left_i + right_i}{2} \right\rfloor \leq right_i - 1 < right_i$$

A[middle] < A[middle+1] מקרה 1: נניח כי

, וכמו כן, $left_{i+1} = middle + 1 \leq right_i = right_{i+1}$ אז

$$, right_{i+1} - left_{i+1} = right_i - (middle + 1) \le right_i - \frac{left_i + right_i}{2} = \frac{1}{2}(right_i - left_i)$$

 $.right_{i+1} - left_{i+1} \leq rac{n}{2^i}$ ולפי הנחת האינדוקציה נובע כי

$$A[middle] > A[middle + 1]$$
 מקרה 2: נניח כי

,וכמו כן,
$$left_{i+1} = left_i \leq middle = right_{i+1}$$
 אז

,
$$right_{i+1} - left_{i+1} = middle - left_i \le \frac{left_i + right_i}{2} - left_i = \frac{1}{2}(right_i - left_i)$$

 $.right_{i+1} - left_{i+1} \leq rac{n}{2^i}$ כי נובע כי הנחת האינדוקציה ולפי

כעת נוכל להוכיח את משפטים 2,1.

היותר לכל מטענה 1 משפט מטענה $right_1 - left_1 = n$, הריצה, הריצה מכיוון שבתחילת הריצה, הוכחת משפט

פתרון מפ"ן 11

 $.left_i \leq \ell \leq right_i$ איטרציות האלגוריתם עוצר. לכל i, בקריאה הרקורסיבית ה' מתקיים עוצר. לכל $\log n + 2$ בפרט, בקריאה האחרונה מתקיים i

הוכחת משפט 2 מכיוון שבכל קריאה רקורסיבית האלגוריתם מבצע מספר קבוע של פעולות, ומכיוון שלאחר לכל מיותר $\log n + 2$ איטרציות האלגוריתם עוצר, נובע כי זמן הריצה של האלגוריתם במקרה הגרוע ביותר הוא $O(\log n)$.

עבור המערך A המוגדר על ידי

$$A[1] = 1, A[2] = n, A[3] = n - 1, A[4] = n - 2, \dots, A[n] = 2$$

ניתן להוכיח באינדוקציה כי לכל $\log n-1$ מתקיים כי $left_i=1$ מתקיים כי לכל לכל לכל $\log n-1$, נובע כי מספר האיטרציות שמבצע האלגוריתם הוא לפחות left=2 מתקיים לפי לפי משפט 1), נובע כי מספר האיטרציות שמבצע האלגוריתם הוא לפחות $\Omega(\log n)$.

 $\Theta(\log n)$ מכאן כי זמן הריצה של האלגוריתם במקרה הגרוע ביותר הוא

 $\checkmark$

<u>שאלה 2</u>

טיוטה

מומלץ לתת את הדעת לעובדה שמספר טענות בשאלה עושות שימוש באותם נימוקים בדיוק. בכתיבת ההוכחה כדאי להכליל את הטיעונים ולכתוב טענות עזר.

תשובה

 $f,g:\mathbb{N} o (0,+\infty)$ נוכיח תחילה מספר טענות כלליות. תהאנה

$$f
eq \Omega(g)$$
 או $f = O(g)$ או $f = o(g)$ או למה 5 אס

f=O(g) לכן $f(n)\leq g(n)$, $n\geq n_0$ כך שלכל $n_0\in\mathbb{N}$ מהגדרה נובע כי קיים $f(n)\leq g(n)$ כך שלכל $n_0\geq n_0$ מתקיים $f(n)\leq 2cg(n)$ מתקיים $n\geq n_0$ כן שלכל $n_0\in\mathbb{N}$ ו $n\geq n_0$ עבור $f(n)\leq 2cg(n)$ מתקיים כי $f(n)\leq 2cg(n)$ וגם $f(n)\leq 2cg(n)$ לכן $f(n)\leq 2cg(n)$ מתקיים כי $f(n)\leq 2cg(n)$ וגם $f(n)\leq 2cg(n)$ לכן $f(n)\leq 2cg(n)$

באופן דומה נוכיח את הלמה הבאה.

$$f
eq O(g)$$
 אז $f = \Omega(g)$ אז $f = \omega(g)$ אם למה 6 אס

אז
$$n \geq n_0$$
 יהי $n_0 = 10^{10}$ וב $c_1 = 1, c_2 = 2$ אז $c_1 = 1, c_2 = 2$

$$f(n) = n^2 \le n^2 + 10^{10}n = g(n) = n^2 + n_0 \cdot n \le n^2 + n^2 = 2f(n)$$

f
eq o(g) וגם $f = \Omega(g)$ מלמות 5, 6 נובע כי 3.1 בספר נובע כי f = O(g) וגם $f = \Theta(g)$ וגם ועל כן $f \neq \omega(g)$

- ב. נוכיח כי g(g) לצורך כך, יהי g(g) על פי מדריך הלמידה, (עמוד 34 למעלה) נקבל כי f=o(g) נוכיח כי g(g) על כן קיים g(g) על כן קיים g(g) על כן g(g) מתקיים g(g) מתקיים g(g) על פי משפט g(g) על כן g(g) ועל פי למה 6 נובע כי g(g) על פי משפט g(g) ועל פי למה 6 נובע כי g(g) על פי משפט g(g)
  - יהי $n\geq n_0$ יהי . $n_0=1$ וב $c_1=c_2=1$ אז

$$f(n) = 5^{\log n} = \left(2^{\log 5}\right)^{\log n} = 2^{\log 5 \cdot \log n} = \left(2^{\log n}\right)^{\log 5} = n^{\log 5} = g(n)$$

 $f=\Omega(g)$ וגם f=O(g) וגם f=O(g) ועל כן ממשפט 3.1 בספר $f(n)\leq g(n)\leq f(n)$ ומכאן ומכאן $f\neq o(g)$ וגם $f\neq o(g)$ וגם 5, 6 נובע כי

f=o(g) נקבל (עמוד 34 מעלה) נקבל .f=o(g) נוכיח כי f=o(g) נוכיח כי f=o(g) לצורך כך, יהי f=o(g) על כן f=o(g) נסמן . $\log n=o(n^{10})$ כי . $\log n=o(n^{10})$ על כן f=o(g) על כן . $f(n)=\log n< cn^{10}=c\cdot g(n)$ מתקיים f=o(g) נקבל כי לכל f=o(g) מתקיים f=o(g) מתקיים f=o(g) על כן .f=o(g) על כן f=o(g) ועל פי משפט f=o(g) נובע כי f=o(g) כמו כן נובע כי f=o(g) על פי משפט f=o(g) ועל פי .f=o(g)

✓

שאלה 3

טיוטה

בגישה הראשונה לפתרון השאלה, נראה מאד טבעי להוכיח ישירות באינדוקציה את נכונות האלגוריתם. ליתר דיוק, הטענה אותה היינו רוצים להוכיח היא:

לכל מספר טבעי n, לכל מערך A באורך n, אם ב A יש איבר המופיע יותר מn/2 פעמים, אז האלגוריתם מחזיר את האיבר הזה.

אם ננסה להוכיח את הטענה הזו ישירות, ההוכחה "נתקעת" בשלב המעבר של האינדוקציה, במקרה בו n איזוגי.

דרך אחת לקבל תחושה כיצד האלגוריתם עובד היא לחקור מעט את ההתנהגות של אלגוריתם פשוט יותר, שאינו מחליף איברים כאשר המונה מתאפס. אם האיבר הנבדק שווה למועמד, מוסיפים 1 למונה, ואחרת מורידים 1 מהמונה. כדאי לשחק מעט עם האלגוריתם הפשוט, ולגלות שבכל איטרציה מתקיים כי ערכו של המונה שווה להפרש בין מספר האיברים השווים לA[1] לבין מספר האיברים השונים מA[1] עד לאיטרציה זו.

<u>טיוטה</u>

לאחר ש"משחקים" עם האלגוריתם, ומריצים אותו על מספר קלטים, ניתן להיווכח בשתי עובדות חשובות.

- 1. אם counter נשאר חיובי לאורך כל ההרצה, אז האיבר הראשון במערך בהכרח חוזר יותר מn/2 פעמים, ואכן האלגוריתם מחזיר אותו.
- 2. האלגוריתם הוא, במובן מסוים, חסר זכרון. ליתר דיוק, אם באיטרציה כלשהי, 2 מתאפס, אז מהאיטרציה הבאה האלגוריתם מתחיל "מחדש", והמשך הריצה שלו אינו תלוי בתחילתה.

המשמעות המעשית של התכונה השנייה היא שאין כל דבר מיוחד באיבר הראשון בתכונה המשמעות המעשית של התכונה השנייה היא אין כל דבר מיוחד באיבר הראשון בתכונה הראשונה. למעשה, עבור כל איבר כל איבר j,j+1,...k עבור כל האיטרציות ובמהלך כל האיטרציות j,j+1,...k עבור עבור A[j,j+1,...k] מופיע יותר מ $\frac{k-j}{2}$ פעמים בתת מערך A[j]

האלגוריתם עובר על כל המערך, ועל כל איבר במערך מבצע מספר קבוע של פעולות. על כן האלגוריתם עובר איבר $\Theta(n)$.

תשובה

הטענה המרכזית שאנחנו רוצים להוכיח על האלגוריתם היא הטענה הבאה.

משפט 7 (נכונות האלגוריתם) בהנתן פערך $A[1,\ldots,n]$, אם קיים ערך x הפופיע בפערך יותר פa פעפים, אז האלגוריתם פחזיר את a.

הטענה השנייה שנרצה להוכיח היא הטענה הבאה.

 $\Theta(n)$ משפט 8 (סיבוכיות האלגוריתם) אפן הריצה של האלגוריתם כפקרה הגרוע ביותר הוא

לצורך הוכחת משפט 7 נניח כי קיים ערך x המופיע במערך יותר מn/2 פעמים. נסמן ב $counter_i$ מוורך הוכחת משפט 7 נניח כי קיים ערך $counter_0=0$ בסיות הטיעונים נסמן $counter_0=0$ בסיות האיטרציה ה $counter_0=0$ את הערך של המשתנה $counter_0=0$ בסיות האיטרציה ה $counter_0=0$ את הערך של המשתנה $counter_0=0$ בסיות האיטרציה ה $counter_0=0$ את הערך של המשתנה $counter_0=0$ בסיות האיטרציה ה $counter_0=0$ את הערך של המשתנה $counter_0=0$ בסיות האיטרציה ה $counter_0=0$ את הערך של המשתנה $counter_0=0$ בסיות האיטרציה ה $counter_0=0$ את הערך של המשתנה $counter_0=0$ בסיות האיטרציה ה $counter_0=0$ את הערך של המשתנה $counter_0=0$ בסיות האיטרציה ה $counter_0=0$ את הערך של המשתנה $counter_0=0$ בסיות האיטרציה ה $counter_0=0$ את הערך של המשתנה $counter_0=0$ בסיות האיטרציה ה $counter_0=0$ את הערך של המשתנה $counter_0=0$ בסיות האיטרציה ה $counter_0=0$ הבאה.

למה P יהיו $j \leq i < k$ אז $j \leq i < k$ מופיע וניי $j \leq i < k \leq n$ יהיו $j \leq i \leq k$, ווניח כי $j \leq i \leq k$ ווער על כו $j \leq i \leq k$ פעמים בתת מערך פעמים בתת מערך $j \leq i \leq k$ ויתר על כון $j \leq i \leq k$ פעמים בתת מערך $j \leq i \leq k$ ויתר על כון $j \leq i \leq k$ בפרט, אם $j \leq i \leq k$ האלגוריתם מחזיר את $j \leq i \leq k$

 $counter_{j-1}=0$ עבור המקרה k-j=1, מכיוון ש $k-j\geq 1$, מכיוון ש $k-j\geq 1$, עבור המקרה נוכיח את הטענה באינדוקציה על $k-j\geq 1$. עבור המקרה $k-j\geq 1$, מכיוון ש $k-j\geq 1$ מתקיים, ועל כן $k-j\geq 1$ מתקיים, ועל כן a[k]=a[j] אם a[k]=a[j]. אם a[k]=a[j] אם a[k]=a[j] אם a[k]=a[j] אם a[k]=a[j] אם a[k]=a[j] אם a[k]=a[j] אחרת, a[k]=a[j] אחרת, a[k]=a[j] ועל כן a[k]=a[j] ועל כן a[k]=a[j] אחרת, a[k]=a[j] ועל כן a[k] ועל כ

נניח נכונות הטענה עבור i עבור i עבור i על כן, נניח כי i על כן, נניח כי i ביח נניח נכיח נכיח נכיח נכיח אינדוקציה, i באיטרi באיטר לכל i באיטרציה בשורה i אינו מתקיים באיטרציה הi מופיע בעמים בתת מערך i באיטרציה מערך i מופיע בעורה i מינון שi באיטרציה במחלום בעמים בתת מערך i באיטרציה אינו מתקיים. אם i במחלום בעמים בתת מערך i אינו מתקיים. אם i מופיע בתת מערך i מופיע בתר מערים שונים i מופיע בתר מערים בער i מופיע בתר מערים שונים i מופיע בתר מערים בערים ב

$$\frac{counter_k + k - j + 1}{2} + 1 = \frac{counter_k + k - j + 1 + 2}{2} = \frac{(counter_k + 1) + (k + 1) - j + 1}{2} = \frac{counter_{k + 1} + (k + 1) - j + 1}{2} \ .$$

A[j] אז $counter_{k+1}=counter_k-1$ אז $A[k+1]
eq A[j]=candidate_k$ אם אם A[j,j+1,...,k+1] הוא

$$\frac{counter_k+k-j+1}{2} = \frac{counter_{k+1}+1+k-j+1}{2} = \frac{counter_{k+1}+(k+1)-j+1}{2} \ .$$

הוכחת משפט 7

פתרון מפ"ן 11 7 ליאור קפה

הביטוי הזה נראה מוזר בתחילה, אבל האינטואיציה מאחוריו די פשוטה. אם counter אינו מתאפס, אז הוא שווה בדיוק הביטוי הזה נראה מוזר בתחילה, אבל האיברים בתת מערך שאינם שווים לA[j]. אם מסדרים את המשוואה הזו, מקבלים את הביטוי עבור מספר הפעמים שA[j] מופיע בתת מערך.

הוכחת משפט 8 האלגוריתם עובר על כל אחד מאברי המערך, ועבור כל איבר מבצע לכל הפחות פעולה אחת, ולכל היותר 7 פעולות. על כן לכל מערך באורך n מתקיים כי זמן הריצה של האלגוריתם הוא לכל הפחות n ולכל היותר n על כן זמן הריצה הוא $\Theta(n)$.

שאלה 4

תשובה

 $p,n\in\mathbb{N}$ באופן הבא. לכל $f,g:\mathbb{N} o\mathbb{N}$ נגדיר

$$f(n) = \begin{cases} n! & n \in \mathbb{N}_{even} \\ (n-1)! + 1 & n \in \mathbb{N}_{odd} \end{cases}, g(n) = \begin{cases} n! & n \in \mathbb{N}_{odd} \\ (n-1)! + 1 & n \in \mathbb{N}_{even} \end{cases}$$

 $n\in\mathbb{N}$ נוכיח כי f עולה. יהי

$$n \in \mathbb{N}_{even}$$
 מקרה 1: נניח כי

$$f(n+1) = ((n+1)-1)! + 1 = n! + 1 > n! = f(n)$$
 איז

$$n \in \mathbb{N}_{odd}$$
 מקרה 2: נניח כי

$$f(n+1) = (n+1)! > (n-1)! + 1 = f(n)$$
 אא

 $n_0\in\mathbb{N}$ ו c>0 יהיו לכן f
eq O(g) לכן f עולה. באופן דומה נוכיח כי g עולה. כעת נוכיח כי $m=\max\{n_0,n_1\}\in\mathbb{N}$ נסמן $m=\max\{n_0,n_1\}\in\mathbb{N}$ נסמן $m=\max\{n_0,n_1\}\in\mathbb{N}$ ונתבונן $n_1\geq c$ ידוע כי קיים מספר טבעי n_1 המקיים $n_1\geq c$ ולמשל ו $n_1\geq c$ למשל $n_1\geq c$ ב ראשית נשים לב כי $n_1\geq m$ וכמו כן $n_1\geq m$

מהגדרת f מהגדרת g(n)=(n-1)!+1=(2m-1)!+1 מהגדרת g

 $\checkmark$ על כן f
eq O(g) באופן דומה נוכיח כי $g \neq O(f)$. על כן הטענה איננה נכונה.